

UTi - La intervenció social: àmbits, models i conceptes clau

METODOLOGIA DE LA
INTERVENCIÓ SOCIAL
Prof PILAR PALACIO SESÉ
1er TIS
curs 23-24

QUÈ ÉS LA INTERVENCIÓ SOCIAL?

Qualsevol actuació (o conjunt d'actuacions) que de manera intencionada i justificada, es programa i implementa amb una finalitat social i/o cultural transformadora.

FINALITAT: millorar les condicions de vida de les persones i col·lectius, volent eliminar les desigualtats i estimulants processos emancipatoris i de canvi.

METODOLOGIA: conjunt d'estratègies, mètodes, tècniques i procediments, organitzats i seqüenciats, que es fan servir per assolir els objectius.

ÀMBITS

- Atenció directa
- Implementació de projectes (diagnòstic, planificació, execució i avaluació)
- Orientació laboral/ocupacional
 - Participació social
 - Dinamització social i comunitària
 - Educació i formació
- Ocupació en el temps de lleure

COL·LECTIUS

- Infància i adolescència
 - Joves
 - Persones grans
 - Dones
 - Persones d'altres orígens culturals
 - Persones en situació de drogodependència
 - Persones amb diversitat funcional (física i/o psíquica)
 - Persones amb malaltia i/o trastorn mental
- > *en general la intervenció social està destinada a tota la comunitat, i especialment enfocada a intervenir amb col·lectius en situació de vulnerabilitat socio-cultural i econòmica.*

ACT 1. Models en la IS

Visualitzem el vídeo [Modelos de la Intervención Social](#) de Edgar Mozas on parla dels tres grans models en intervenció.

Individualment responeu les següents preguntes:

1. El o la professional de la intervenció pot ser neutral? Perquè? Justifica-ho
2. Quines són les variables que fan que ens situem en un o altre model com a professionals?
3. Quins són els tres models de la intervenció que exposa el ponent? Defineix cada un d'ells.
4. En quins entorns educatius té lloc principalment la intervenció social (formal, no formal, informal)?
5. Què és l'educació al llarg de tota la vida i què creus que té a veure amb la IS?

Un model és un conjunt de principis d'acció (Viscarret, 2009). Fa referència a la mirada que tenim sobre el que ens envolta i el nostre ideal de persona i societat. Determina quin estil metodològic usarem.

I.I. MODELS TEÒRICS EN LA INTERVENCIÓ SOCIAL

CORRENT ASSISTENCIAL-PATERNALISTA

Actuació centrada en les mancances, no té en compte les causes estructurals. No propugnen canvis socials i la problemàtica de base es perpetua.

Ex: menjadors socials, donació de roba i menjar, ajudes econòmiques urgents... (caritat, voluntariat, model religiós).

CORRENT TECNO-BUROCràTIC

Polítiques, legislació i pressupost per abordar, des de l'estat, les problemàtiques socials. Professionalització de les persones i les funcions (professionals de la psicologia, treball social, educació social, etc.). Burocratització: les persones usuàries s'acaben adaptant als serveis socials. Estat del Benestar.

CORRENT DEMOCRÀTIC-EMANCIPADOR

Capacita les persones a ser capaces per elles mateixes i des de l'organització col·lectiva, de superar dificultats i convictees. Tracta les causes estructurals de les problemàtiques. Model més estès actualment, tot i coexistir amb els altres.

Models des del corrent democràtic-emancipador

MODEL D'INTERVENCIÓ EN CRISI	Qualsevol persona o grup s'enfronta a alguna o diverses crisis al llarg de la seva vida, viscudes com situacions d'estrès intens. La persona o persones poden requerir suport professional. Les crisis esdevenen una oportunitat d'aprenentatge, a través de la qual la persona reforça i amplia els seus propis recursos. Són períodes òptims per la intervenció, ja que l'usuari/a està receptiu/va a rebre suport professional.
MODEL HUMANISTA	Filosofia sobre la qual la intervenció es centra en el respecte total i absolut de la persona o grup, la no imposició del procés d'intervenció, que en la mesura del possible es consensua (l'usuari/a dona el seu consentiment). Té una visió de persona holística (factors físics, cognitius, emocionals, ideològics, espirituals, cognitius, ...) i la intervenció contempla poder explora-los i expandir-los.
MODEL CRÍTIC O RADICAL	Basat en les teories marxistes i en autors com Paulo Freire, remarca les condicions socioeconòmiques, històriques i culturals que condicionen la situació de vulnerabilitat de les persones i/o grups (injustícies, desigualtats i asimetria en la distribució de poders). L'usuari ha de prendre consciència de la situació i esdevenir agent de transformació social (de la presa de consciència a actors de canvi social). És propi dels processos de desenvolupament comunitari.
MODEL DE GESTIÓ DE CASOS	Parteix del fet que cada situació és única i singular i dona resposta a possibles insuficiències en processos d'intervenció col·lectiva. Treballa el cas per cas, estudiant l'escenari de cada persona o nucli, i activa els recursos i dispositius necessaris de la xarxa, en pro de que la persona superi la situació i esdevingui autònoma.
MODEL ECOLÒGIC	Concep la persona o grup dins d'un ecosistema, tenint present que en aquest es donen tres tipus de variables: atributs personals, qualitats de l'ambient i relacions entre les dues variables anteriors. La intervenció mira de treballar per tal que aquestes tres variables funcionin orgànicament.
MODEL SISTÈMIC	Un sistema és n conjunt d'elements que interactuen entre sí i que són interdependents, de tal manera que si una de les parts es modifica, el sistema quedarà alterat. La intervenció sistèmica observa els elements del sistema, no problematitza l'usuari/a si no que el reconeix com una de les parts, i actua o incideix sobre diferents elements del sistema al qual pertany l'usuari/a. L'objectiu són la millora de les interaccions. .

LA INTERVENCIÓ SISTÈMICA

**TEORIA DE
SISTEMES**
Ludwig Von
Bertalanffy,
1901-1972.

SISTEMA: conjunt
d'elements en estat
d'interacció

Les persones estàn
interconnectades per una xarxa
inconscient de relacions

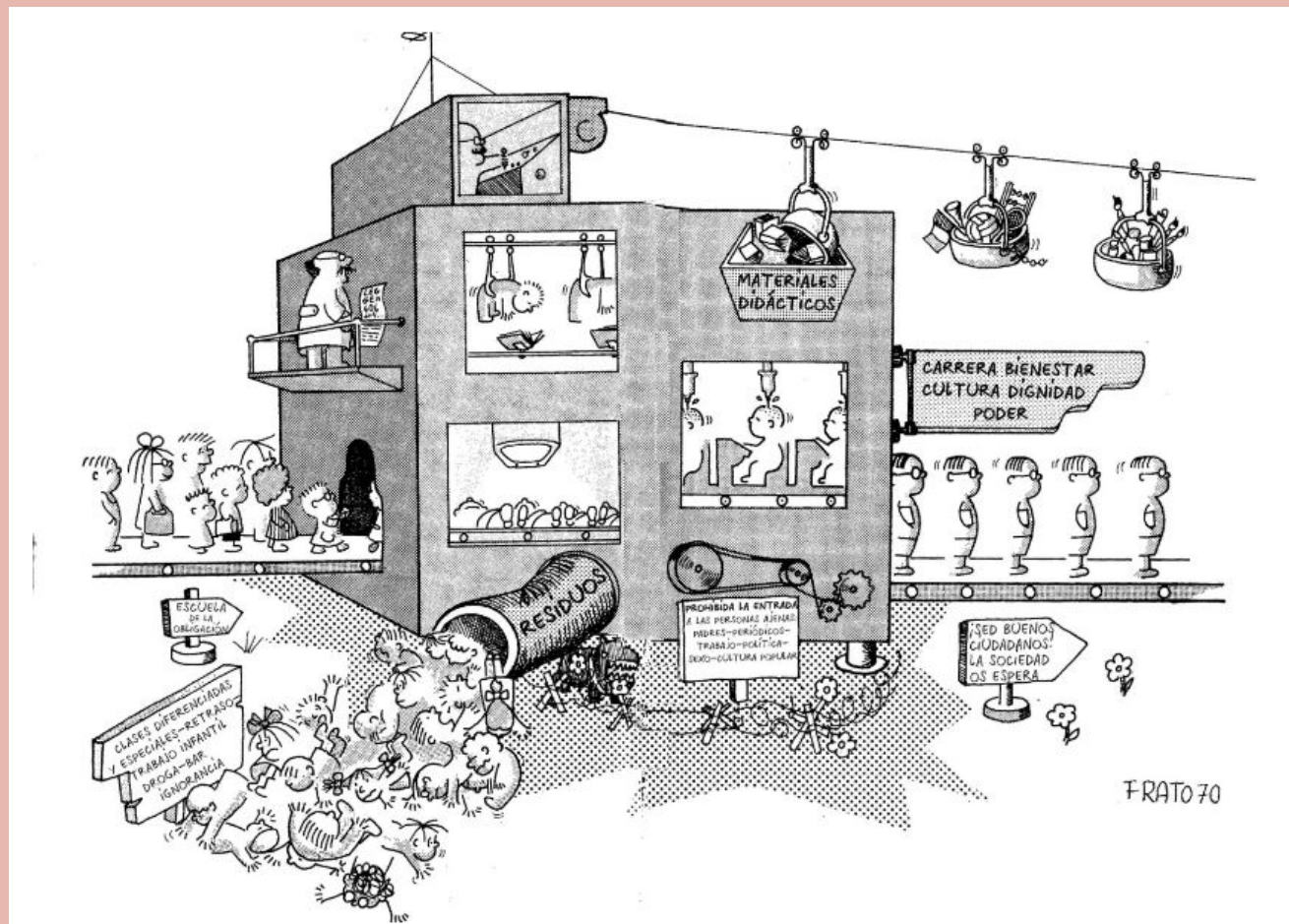

En què consisteix la Pedagogia Sistèmica,
per Carles Perellada (institut Gestalt)

Associació Balear d'Intervenció Sistèmica

1.2. LA PLANIFICACIÓ EN LA INTERVENCIÓ SOCIAL

Francesco Tonucci és pedagog i il·lustrador italià, defensor dels drets de la infància. En aquesta imatge, titulada "la màquina de l'escola", critica aquell sistema educatiu que planifica per tal que tots els infants, en finalitzar l'escola, siguin idèntics d'acord a uns estàndards prèviament fixats. Podem reflexionar al voltant de la importància de planificar i desgranar el procés d'intervenció, les passes a seguir i els recursos necessaris d'acord a l'objectiu que ens fixem. Així, el model de planificació que triem ha d'estar en sintonia amb el model de canvi que volem assolir amb la nostra intervenció.

PRINCIPIS

COHERÈNCIA: els elements que integren el projecte han de respondre en una mateixa direcció (objectius).

FUNCIONALITAT: el projecte ha de respondre a una necessitat detectada o expressada/sentida.

EQUILIBRI: destinar energia, temps i espai necessari i adequat a cada part del projecte, així com a les persones implicades.

FLEXIBILITAT: la planificació és un full de ruta, no estàtic, obert a poder incorporar modificacions sense alterar la operativitat.

PERTINENÇA: només incorpora allò útil i necessari per assolir els objectius.

ECONOMIA: ús i aplicació eficient del recursos.

CRITERIS

Segons abast temporal:

- llarg termini
- mig termini
- curt termini

Segons abast espacial:

- estatal
- autonòmic
- local

(Laffourcade, 1974)

PASSES PER A LA PLANIFICACIÓ

- definir i enunciar clarament els objectius
- proposar objectius realistes i viables
- establir una jerarquització dels objectius
- assegurar que els objectius són compatibles i es complementen uns als altres
- coherència entre objectius, recursos materials, recursos humans, recursos financers
- determinar els recursos disponibles i assignar-los adequadament (temps i quantitat)
- estimar un temps i ritme reals i adequats

(Ander-Egg, 1989):

PLA

PROGRAMA

PLANIFICACIÓ

mitjà pel qual se sistematitza,
organitza i condueix la intervenció.

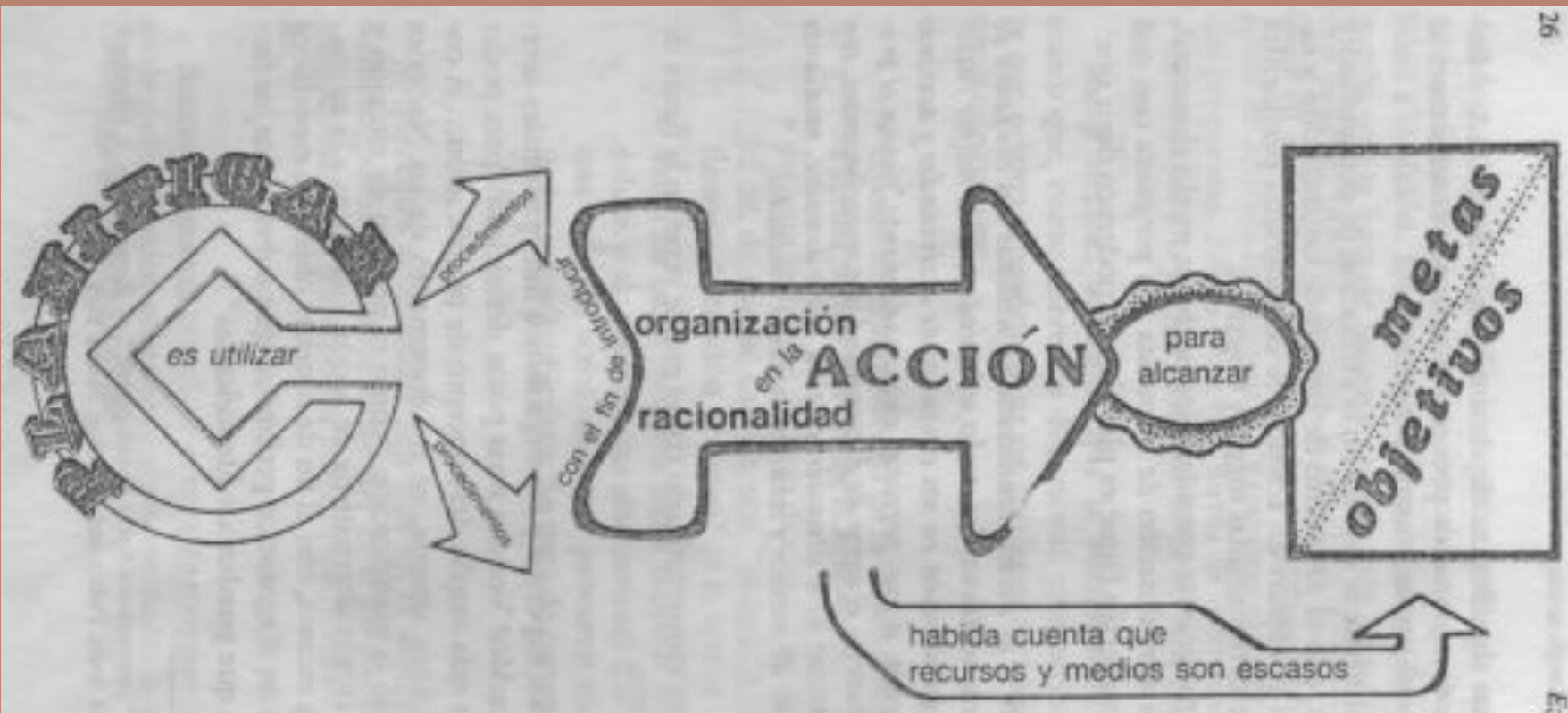
És un mètode i un instrument de treball
(Marco Marchioni)

Té la funció d'introduir organització i
racionalitat en l'acció (Ander-Egg)

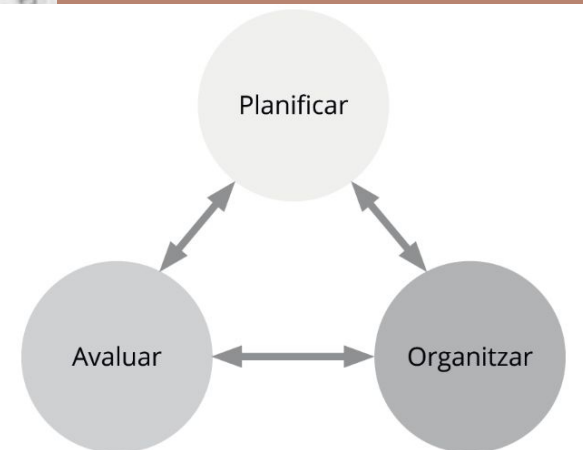
PROJECTE

ACTIVITAT

Ander-Egg, Ezequiel (1991). *Introducción a la planificación*. Buenos Aires: Lumen, 1991.

NIVELLS DE PLANIFICACIÓ

PLA

Nivell màxim d'organització i estructuració.

Estableix les línies generals i estratègiques (polítiques, econòmiques, socials, demogràfiques).

Elements:

- Temporalització.
- Objectius generals.
- Criteris i prioritats.
- Previsió de pressupost.

PROGRAMA

Planificar a nivell tàctic.

Adequar línies generals i estratègiques a un context concret.

Elements:

- Temporalització.
- Objectius específics.
- Organització de recursos.
- Fonamentació.

PROJECTE

Nivell operatiu.

Aplicable a situacions concretes a curt termini.

Elements:

- Temporalització.
- Objectius operatius: metes assolibles i mesurables.
- Actuacions, activitats, tasques.
- Pressupost concret

NIVELLS DE PLANIFICACIÓ

Nivells del procés planificador		
Nivell estratègic	Nivell tàctic	Nivell operatiu
Pla A	Programa A.1	Projecte A.1.1
		Projecte A.1.2
		Projecte A.1.3
	Programa A.2	Projecte A.2.1
		Projecte A.2.2
		Projecte A.2.3
	Programa A.3	Projecte A.3.1
		Projecte A.3.2
		Projecte A.3.3
Objectius generals	Objectius específics	Objectius operatius

ACT 2. Nivells de concreció

Per parelles cerqueu exemples d'iniciatives socials que estiguin estructurades com a:

- PLA
- PROGRAMA
- PROJECTE

Presenteu la informació en un pòster, de tal manera que resulti visualment atractiu i intel·ligible. Intenteu cercar 3 exemples de cada un.

Posteriorment, ho presentareu a les altres companyes de la classe.

*Per a més informació
podeu consultar:*
[Pla-Programa-Projecte](#)
[Del pla a la tasca](#)
[Com fer un projecte](#)

⇒ No saps quina eina digital fer servir? Aquí en tens tres diferents.

EL PROJECTE COM A EIX DE LA INTERVENCIÓ

QUÈ

QUI

SOBRE
QUÈ

PER A
QUÈ

ON

COM

QUAN

AMB
QUÈ

EL PROJECTE COM A EIX DE LA INTERVENCIÓ

QUÈ

QUÈ?
Quin tipus d'intervenció podem fer com a TIS? Tipus d'activitat.

PER A QUÈ?

Què pretenem? Objectiu

AMB QUI?

Amb quina població podem fer la nostra intervenció?

Persones destinatàries

ON?

LLoc, espai,...

QUAN?

En quin moment?

COM?

Com ho volem fer? En quin format? Metodologia

SOBRE QUÈ?

De què volem parlar, sobre què volem incidir?

Continguts

AMB QUÈ?

Què necessitarem? Recursos humans, materials, econòmics,...

ON

COM

QUAN

**AMB
QUÈ**

QUI

**SOBRE
QUÈ**

**PER A
QUÈ**

fases d'elaboració d'un projecte

DIAGNÒSTIC

Detecció necessitats
Establiment prioritats
Fonamentació projecte
Delimitació problema

PLANIFICACIÓ

Objectius
Metodologia
Temporització
Recursos.

EXECUCIÓ

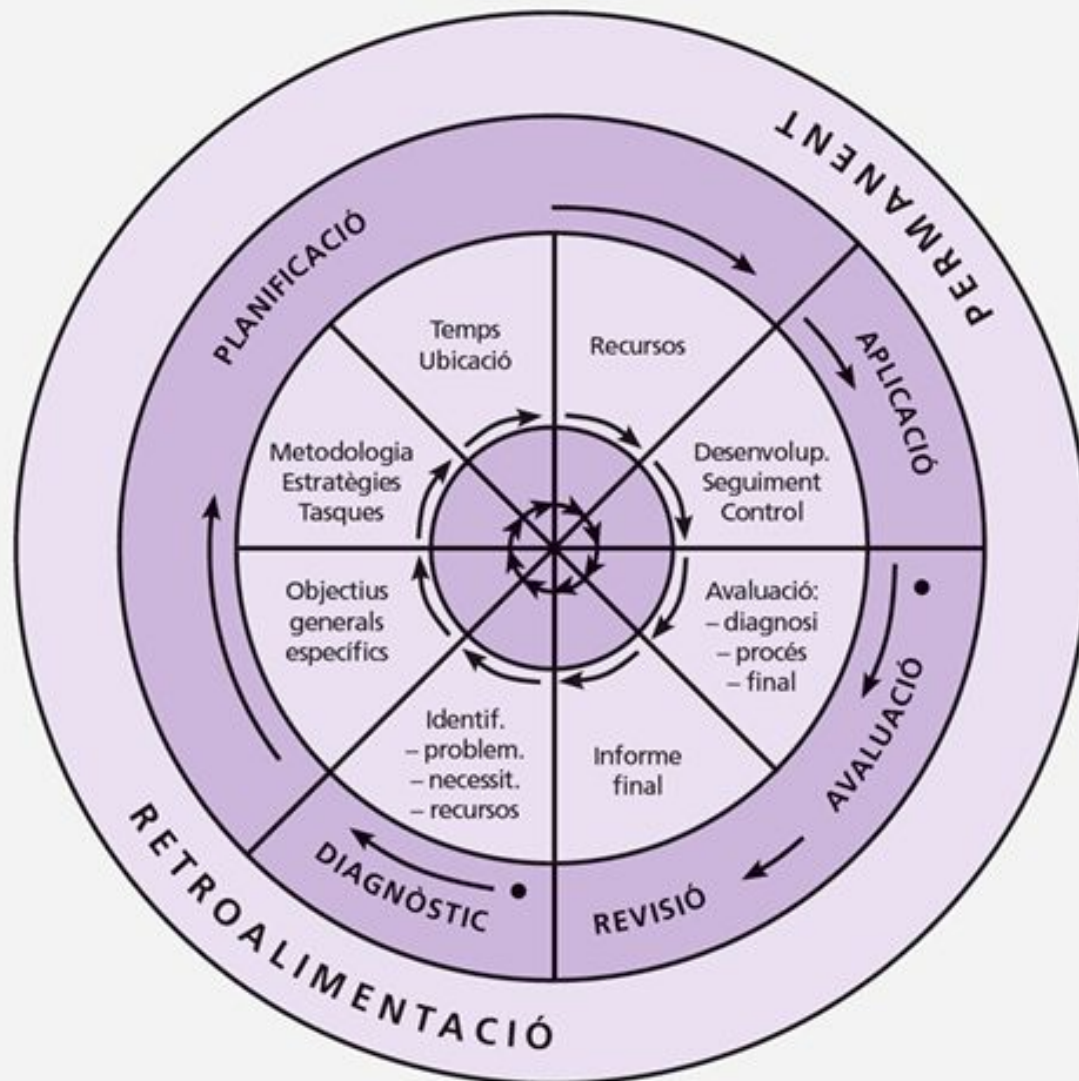
Implementació
Desenvolupament
Seguiment
Control del projecte

AVALUACIÓ

Avaluació

- del diagnòstic
- del procés
- del resultat

DIFUSIÓ i COMUNICACIÓ (procés i resultats)

DINÀMIC
(retroalimentació)

CÍCLIC

QUÈ ÉS UN PROJECTE?

Conjunt concret d'activitats interrelacionades entre si o que s'organitzen al voltant d'una mateixa lògica i que acaben proveint a la població diana de béns i serveis per satisfer necessitats o resoldre problemes.
(Ander-Egg, 1989)

ESTRUCTURA D'UN PROJECTE

1. Introducció
2. Justificació
3. Destinataris
4. Objectius
5. Metodologia
6. Activitats
7. Ubicació i Temporalització
8. Recursos
 - Humans
 - Materials
 - Econòmics
9. Difusió
10. Avaluació

1.3. TÈCNIQUES DE PROGRAMACIÓ EN LA INTERVENCIÓ SOCIAL

PLANIFICACIÓ
implica

PRESA DE DECISIONS

CONSENS D'EQUIP

Segons en quina fase de la programació ens trobem disposem d'eines metodològiques que ens ajuden a sistematitzar el procés:

FASE DE LA PROGRAMACIÓ	EINES METODOLÒGIQUES		
Detectar i analitzar necessitats	Diagrama d'espina de peix	Diagrama Pareto	Arbre de problemes
Disseny i execució de projectes	Diagrama d'arbre	Diagrama de decisions d'acció	Diagrama de Gant
Avaluació	DAFO		
Promoció i difusió de projectes	Pluja d'idees	Bola de neu	

I.4. LA FIGURA DEL/LA TIS

Rols:

- Educador/a
- Dinamitzador/a
- Mediador/a

Eines d'intervenció:

- interdisciplinarietat
- participació
- treball comunitari
- acompanyament
- conflicte com a motor

SUBJECTIVITAT vs OBJECTIVITAT
TRANSFORMACIÓ SOCIAL
APODERAR LA POBLACIÓ

DILEMES ÈTICS i POSICIONAMENT

PRINCIPIS DE LA INTERVENCIÓ

d'acord a criteris ètics:

- dret a la privacitat i a la confidencialitat
- consentiment de les persones participants
- previsió de l'impacte
- establiment de relacions horitzontals
- responsabilitat, honestedat i sinceritat
- prudència
- fonamentació científica de la intervenció
- respecte als drets humans

